

DOI 10.53364/24138614_2021_21_2_117
ӘОЖ 656.71

¹Жумаханова Д.А., магистрант
Ғылыми жетекшісі: ²Имашева Г. М., т.ғ.д., профессор
^{1,2}Азаматтық авиация академиясы, Алматы қ., ҚР.

¹E-mail: zhumakhanova9802@mail.ru*

²E-mail: gulnar1507@mail.ru

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ӘУЕЖАЙЛАРЫНДА АВИАЦИЯЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІК ҚЫЗМЕТІНДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ЗЕРТТЕУ

ИССЛЕДОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ АВИАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В АЭРОПОРТАХ КАЗАХСТАНА

RESEARCH OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES OF AVIATION SECURITY AT THE AIRPORTS OF KAZAKHSTAN

Аңдатпа. Авиациялық қауіпсіздік - бұл азаматтық авиацияны заңсыз араласу әрекеттерінен қорғауға арналған шаралар, сондай -ақ адам мен материалдық ресурстар кешені. Ішкі және халықаралық бағыттарда жолаушыларды, олардың қол жүгін, авиациялық қауіпсіздік бағажын тексеру ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету, жолаушылар мен экипаж мүшелерінің өмірі мен денсаулығын қорғау, азаматтық әуе кемелерін басып алу мен ұрлауды болдырмау мақсатында жүргізіледі. Және азаматтық авиация қызметіне қылмыстық элементтердің заңсыз араласуының басқа да әрекеттері, сондай -ақ қаруды, оқ -дәрілерді, жарылғыш құрылғыларды, жарылғыш, улы, тез тұтанатын заттар мен басқа да қауіпті жүктерді заңсыз тасымалдаудың алдын алу.

Түйін сөздер: Авиациялық қауіпсіздік, жолаушылар, әуе кемесі, басып алу, қару оқ -дәрілер, жарылғыш құрылғылар, улы, тез тұтанатын заттар.

Аннотация. Авиационная безопасность-это комплекс мер, призванных защитить гражданскую авиацию от действий незаконного вмешательства, а также человеческих и материальных ресурсов. Досмотр пассажиров, их ручной клади, багажа авиационной безопасности на внутренних и международных маршрутах проводится в целях обеспечения безопасности полетов, защиты жизни и здоровья пассажиров и членов экипажа, предотвращения захвата и хищения гражданских воздушных судов. И других действий незаконного вмешательства преступных элементов в деятельность гражданской авиации, а также предупреждения незаконной перевозки оружия, боеприпасов, взрывных устройств, взрывчатых, ядовитых, легковоспламеняющихся веществ и других опасных грузов.

Ключевые слова: Авиационная безопасность, пассажиры, самолеты, угон, боеприпасы, взрывчатые, токсичные, легковоспламеняющиеся вещества.

Abstract. Aviation security is a set of measures designed to protect civil aviation from illegal interference, as well as human and material resources. The inspection of passengers, their hand luggage, and aviation security baggage on domestic and international routes is carried out in order to ensure flight safety, protect the life and health of passengers and crew members, and prevent the seizure and theft of civil aircraft. And other actions of illegal

interference of criminal elements in the activities of civil aviation, as well as preventing the illegal transportation of weapons, ammunition, explosive devices, explosives, toxic, flammable substances and other dangerous goods.

Key words: Aviation security, passengers, aircraft, hijacking, ammunition, explosive, toxic, flammable substances.

Кіріспе. Әуе көлігі дамығаннан бастап, жолаушыларды, бағажды, сондай-ақ әр түрлі жүктерді әуе арқылы тасымалдау мүмкіндігі пайда болғаннан бері әр түрлі авиациялық кешендер мен аэродром терминалдарында адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін авиациялық қауіпсіздік жүйесін әзірлеу қажет болды. Қазіргі кезеңде авиациялық қауіпсіздік авиацияны оның қызметіне заңсыз араласудан қорғау жағдайы ретінде қарастырылады. Авиациялық қауіпсіздіктің өзіндік мақсаты, міндеттері, зерттеу пәні, таным құралдары мен практикалық және теориялық (ғылыми) шешуге қолданылатын принциптері бар.

Әуежайдың жұмыс жүйесінде авиациялық қауіпсіздік қызметін құру маңызды орындардың бірін алады. Бұл шаралардың дұрыс орындалуы жолаушылар мен әуежай қызметкерлерінің өмірі мен денсаулығының қауіпсіздігін, олардың мүлкі, әуежайдың материалдық құндылықтарын анықтайтындығымен түсіндіріледі.

Негізгі бөлім. Әуежайды келесі сипаттамаларға сәйкес жұмыс істейтін күрделі жүйе ретінде қарастыруға болады:

1. Тұтастық. Бір басқаруға бағынатын және бір мақсатқа біріккен әр түрлі әуежай қызметтерінің бар екендігін растайтын белгі.

2. Иерархия әуе тасымалының бірыңғай басқарылуына негізделген;

3 Жүйенің жекелеген элементтерінің өзара байланысы жолаушылар мен жүктерді тасымалдаудың технологиялық процесі мен қауіпсіз тасымалдауды қамтамасыз ету үшін бір -біріне қажетті ақпаратты беру арқылы біріктірілген әуежай қызметтері арасында бір немесе бірнеше байланыстардың болуымен сипатталады;

4. Кері байланыс болуы жолаушылар мен жүктерді тасымалдау бойынша қызметтерді көрсетудің барлық кезеңдерінде басшылықтың табысқа жетуін көрсетеді және тасымалдауды басқару органдары берген барлық тапсырыстардың уақытылы орындалуын болжайды;

5. Жаңалық (пайда болу) анықталады. Барлық әуежай қызметтерінің бірлескен әрекеттерімен кестеге, әуе кемесінің маршрутындағы метеорологиялық жағдайларға, оны тиеу шарттарына және т.б. сондай -ақ ӘҚБ, күзет қызметтері мен басқа да органдардың әуежайды оның қызметіне заңсыз араласудан қорғау бойынша бірлескен қызметі;

6. Функционалдылыққа әуежайдың әр түрлі қызметтері негізгі мақсатты - уақытылы және қауіпсіз орындалуға бағытталған мақсаттар жиынтығымен қол жеткізеді. Жолаушылар мен жүктерді межелі жерлерге жеткізу

7. Минималдауға әрбір оңтайлы тапсырманы орындау үшін әрбір әуежай қызметінің жұмыс істеуімен қол жеткізіледі, оның орындалуы.

Қозғалысты оңтайландыру және әуежайдың өмірлік маңызды аймақтарына террористер мен рұқсат етілмеген адамдардың енуін болдырмау, кіруді ұйымдастыру. және әуежайда мекемешілік режим қамтамасыз етілген. Әуежайдың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін көптеген параметрлерді ескеру қажет. Көптеген жағдайларда ең заманауи техникалық құралдар мен технологияларды енгізу арқылы авиациялық қауіпсіздіктің тиісті деңгейіне жетуге тырысады. Алайда, техникалық құралдар

тапсырманың бір бөлігін ғана шешеді, қауіпті анықтау және рефлексия. Бірақ адами фактор мәселесі жиі кездеседі.

Бүгінде тексеру үшін мыналар қолданылады:

- радиациялық бақылау жабдығы;
- снарядты стационарлық металл детекторы;
- қолмен ұсталатын металл іздегіш;
- адамды тексеруге арналған сканерлейтін рентген қондырғысы;
- бағажды тексеруге арналған стационарлық конвейерлік рентген қондырғысы;
- жарылғыш заттар мен олардың іздерін диагностикалауға арналған портативті детектор (хроматограф).

- Іс жүзінде бұл құрылғылардың әрқайсысы келесідей жұмыс істейді: - радиациялық бақылау жабдығы.

- радиоактивті заттарды анықтайды және жарылғыш заттарды, қаруды,
- дәрілерді, қару патрондарын, жарылғыш құрылғыларды, жарылғыш құрылғылардың элементтерін анықтамайды;

- стационарлық металл детектор
- металды анықтайды және радиоактивті заттарды, жарылғыш заттарды, қару-жарақты, оқ-дәрілерді, қару патрондарын, жарылғыш құрылғыларды, жарылғыш құрылғылардың элементтерін анықтамайды, егер бұл барлық оқ -дәрілерде металл болмаса;

- қолмен ұстайтын металл детекторы металды анықтайды және радиоактивті заттарды, жарылғыш заттарды, қаруды, оқ-дәрілерді, патрондарды анықтамайды.

Егер бұлардың барлығында металл компоненттері болмаса адамды тексеруге арналған сканерлік рентген қондырғысы радиоактивті заттарды, жарылғыш заттарды, қаруды, оқ-дәрілерді, қару патрондарын, жарылғыш құрылғыларды, жарылғыш құрылғылардың элементтерін анықтамайды. Ол тек монитор экранында суретті көрсетеді. Бірақ оның көмегімен тиісті дайындықпен авиациялық қауіпсіздік офицері радиоактивті заттарды, жарылғыш заттарды, қаруды, оқ -дәрілерді, қару патрондарын, жарылғыш құрылғыларды, жарылғыш құрылғылардың элементтерін анықтай алады; - конвейерлік типті стационарлық рентген қондырғысы радиоактивті заттарды, жарылғыш заттарды, қаруды, оқ-дәрілерді, қару патрондарын, жарылғыш құрылғыларды, жарылғыш құрылғылардың элементтерін анықтамайды. Ол тек монитор экранында суретті көрсетеді. ӘҚБ қызметкері тиісті дайындықтан өтіп, қарастырылып жатқан заттар мен заттарды анықтай алады;

- жарылғыш заттар мен олардың іздерін диагностикалауға арналған портативті детектор (хроматограф) радиоактивті заттарды, жарылғыш заттарды, қаруды, оқ -дәрілерді, қару патрондарын, жарылғыш құрылғыларды, жарылғыш құрылғылардың элементтерін анықтамайды.

Ол авиациялық қауіпсіздік қызметкері детектордың қабылдау аймағына әкелетін жарылғыш заттардың іздерін диагностикалайды. Әуежай қауіпсіздігін қамтамасыз етудің өте қиын болуының бірнеше себептері бар. Оларға мыналар жатады:

- объектінің үлкен ауданы;
- әуежай қызметкерлерінің көптігі;
- адамдардың үлкен ағымы.

Қорытынды. Бәрімізге мәлім Авиацияда жолаушылар тасымалын ұйымдастырудағы маңызды мәселе - азаматтардың өмірі мен денсаулығының қауіпсіздігі. Заңсыз араласу әрекеттеріне байланысты оқиғаларды болдырмау үшін әуе көлігінің қауіпсіздігіне жауапты адамдар қауіпті адамдардан бір саты жоғары болуы

керек. Жұмыс заңсыздықтың алдын алудың жаңа инновациялық әдістерін қолдана отырып, авиациялық қауіпсіздіктегі бар мәселелерді шешуге кешенді тәсіл қолданды.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Волинский-Басманов Ю.М. Профилинг. Заңсыз әрекеттердің алдын алу технологиялары: оқу құралы. «Құқықтану» және «Құқық қорғау қызметі» мамандықтары бойынша оқитын жоғары оқу орындарының студенттеріне арналған нұсқаулық / [Ю.М. Волинский-Басманов және басқалар]; ред. Ю.М. Волинский-Басманов, Н.Д. Ериашвили. - 2 -ші басылым, Аян. және қосыңыз. —М.: UNITY-DANA: Заң және құқық, 2012. —173 б.

2. Шетелдік әскери шолу журналы [Электронды ресурс]: мәселелер мұрағаты. - Электронды деректер.-Қол жеткізу режимі: <http://www.zvo.su/> тегін.

3. «ХАБАРОВСК АЭРОпорт ААҚ» әуежайының сайты [Электронды ресурс] .- Кіру режимі: <http://www.airkhv.ru/>

4. ELSYS компаниясының сайты [Электронды ресурс] .- Кіру режимі: <http://www.allventure.ru/>

5. ELSYS компаниясының сайты (бағасы) [Электронды ресурс] .- Қол жеткізу режимі: <http://www.psymaker.com/>

References

1. Volinski-Basmanov Ю.М. Profiling. Zañsyз әрекеттердің алдын алу технологиялары: оқу құралы. «Құқықтану» және «Құқық қорғау қызметі» мамандықтары бойынша оқитын жоғары оқу орындарының студенттеріне арналған нұсқаулық / [Ю.М. Волинский-Басманов және басқалар]; ред. Ю.М. Волинский-Басманов, Н.Д. Ериашвили. - 2 -ші басылым, Аян. және қосыңыз. —М.: UNITY-DANA: Заң және құқық, 2012. —173 б.

2. Шетелдік әскери шолу журналы [Электронды ресурс]: мәселелер мұрағаты. -Электронды деректер.-Қол жеткізу режимі: <http://www.zvo.su/> тегін.

3. «ХАБАРОВСК АЭРОпорт ААҚ» әуежайының сайты [Электронды ресурс] .- Кіру режимі: <http://www.airkhv.ru/>

4. ELSYS компаниясының сайты [Электронды ресурс] .- Кіру режимі: <http://www.allventure.ru/>

5. ELSYS компаниясының сайты (бағасы) [Электронды ресурс] .- Қол жеткізу режимі: <http://www.psymaker.com/>